

108120

1944 VI/12

1261/949

XLI. évfolyam.

1944 május

5. sz. (371)

ERDÉLY

Turista oktatásról

Szándékosan választottam ezt a szerényebb címet írásom elejére. Kerültem a mostanában divatos „vezetőképzés“, vagy a még többet mondó „vizsgázott vezető“ kifejezést.

Miért? — kérdezhetik sokan. Hiszen természetjáró mozgalmunk támasztékát sejtjük a turista diplomások személyében. Általuk újabb nekilendülést nyerhet a magyar turista élet.

Távol áll tőlem is a vezetőképzés intézményének megszüntetése. Csak gyakorlati és magyar turista életünk követelményének megfelelően ki kell bővíteni az elméleti, de még inkább a gyakorlati oktatást, vizsgáztatást.

Polgári életünk elemi és főiskolái sem nyújtanak az élethez vezető állást. Ahogy csak alapot biztosíthatnak a vezető tisztségek fokozatos megszerzéséhez, úgy csak vizsgázott turistákat adhat a mi iskolánk, a jelenlegi vezetőképző tanfolyam. És ha hiúságérzet nélkül gondolkozunk és turistaságunkat gyakorlati sportnak tartjuk, úgy mindjárt ráeszmélünk, inkább nagy helyismerettel rendelkező vezetőkre van szüksége mozgalmunknak. Ezért nem helyes, ha egy tanfolyam lehallgatása után vezetői képesítést nyerhet a turista. *Csak vizsgázott turistáknak minősítsék a tanfolyam anyagából vizsgázott természetjárókat.*

De hogy legyen vizsgázott vezetőnk? Gyakorlati turista tevékenységük alapján és választott hegycsoportra nyerjenek képesítést a jelvényes vezetők. Mert más követelményt támaszt a vezetővel szemben a Pilis, a Balaton környéke, mint a Kárpátalja, vagy a radnai és a kelemen havasok világa. Mert a vezetőnek nemcsak menetrend és térkép stb. szert kell ismerni túraterepét. Sokkal megnyugtatóbb, ha a vezető már járt a csoport által felkeresett hegyvidéken. Nemcsak a vezetői jelvény ígérője a túra zavartalanságának.

*

A turisták elméleti oktatását ki kell bővíteni. Így kívánatos lenne ismertetni az egyes hegycsoportok történelmi nevezetességét és nép-

művészeti jellegzetességét. Az építészeti koroknak nagyvonásokban tanítása is ajánlható. Mert legtöbbször nagy tájékozatlansággal osztogatják vezetőink a felvilágosítást, még a legjellegzetesebb műemlék előtt is. A román és csúcsives korok építészeti jellemzőit kívánatos annyira ismerni, mint a bükk- és tölgyfák különbözőségeit.

A gyakorlati nevelésre meg kell szervezni a hegycsoportokban lévő menedékházakban a turistatáborokat. Ott taníthatnák a hegységre vonatkozó jellegzetes anyagot és vizsgáznának a vezetők. *Több éven át végzett hegycsoport látogatás, turázás, legyen elengedhetetlen követelménye a vizsgára bocsátásnak.*

*

Közép- és magashegyi vezetőképesítés között különbséget kell tenni, --- mint előbb is mondom. A vicinális mozdony vezetői sem kapnak egyik napról a másikra beosztást a gyorsvonati mozdonyra. Magashegységében különös gonddal kell megvizsgálni a vezetői vizsgára jelentkezők képességét. Itt főkövetelmény legyen az alapos helyismeret. Kívánatos lenne a képesítést — próbaidőre —, csak egy-két útvonalra adni turistáinknak.

*

Igen hatásos eszköz turista nevelésnél a terepgyakorlat. Ezzel kapcsolatosan is sok javaslat napvilágot látott már. A több oldalról jövő kívánság igazolja azon szükségyszerűséget, hogy hegyvidékre kell adni a vezetői képesítést. Hisz a legtöbb hozzászóló csak a terepgyakorlat vidékével kapcsolatos vizsgakérdéseket engedélyezné. Pedig az általános turista kérdések, örökérvényűek a Pilisben és Erdélyben egyaránt.

*

Turista Szövetségünk terepgyakorlat rendszerét katonai helyről is a legteljesebb elismeréssel méltatták. De nemzeti és történelmi szempontból is új irányt kell adnunk. Ne csak a hegyek arculata, a táj szépsége ragadja meg természetjárónkat, hanem magyarságunk multjának helyi vonatkozása színesítse be túráinkat. Ne csak hegyeket, völgyeket nézzünk és a Teremtő fennséges alkotását lássuk a magyar hegyekben. Ezen túl a magyar föld egy-egy mindennél szebb, magyar vérrrel megszerzett és megtartott drága darabját szeressük és kedveltessük meg túráink minden résztvevőjével. Mondjuk: nemzetközi turista szemlélettől mentesíteni kell természetjáró életünket!

Babós Imre.

Fölvillanó emlékek

II.

... Továbbra is egymás hegyin-hátán tolul életem hol borongós hátterű, hol meg verőfényben csillogó emlékképeim kifogyhatatlan, összefüggő sorozata. Ez az oka, hogy alig tudom magam elszánni egy-egy részlet kiragadására. Úgy érzem, mintha közepem szakítanám ketté a végtelen láncot, és természetes összefüggéseitől fosztanám meg a kiragadott láncszemet.

S ha már ennyire jutottam, a bonyodalom megoldását, vagy legalább megkerülését talán úgy érhetem el, hogy „Szép magyar tájak“ címen legújabban megjelent könyvem néhány idevágó szakaszát idézem. Minden tagtársam elhiheti nekem: ezt nem hírverő célzattal teszem. „Habent sua fata libelli“, — tartja a latin szállóige. Könyvemet abban a jóreménységben indítottam világgá, hogy megáll a saját lábán, megél a saját emberségéből, s így semmi szüksége további gyámkodásomra. Viszont számomra nagy könnyebbséget jelent — a készhez nyúlni.

Ugyancsak Hunyad vármegyébe vezet a régebben Kudzsiri, ma Hunyadi-havasoknak nevezett hegyvidékről szóló alábbi kicsi részlet.

Tudnunk kell, hogy a Hunyadi-havasok tája talán valamennyi hegyvidékünkénél szövevényesebb, mindeniknél nehezebben járható. Sok kis megyénél nagyobb területén nyoma sincs állandó településnek. Nagy ritkán fölbukkanó oláh pakuláron, azaz havasi juhászon, s még sokkal ritkábban látható egy-egy erdőőrön kívül emberrel nem találkozunk ebben a főszeget, úttalan vadonban. Annál több az ős-szikla, meg az őserdő. A tájékozódás még bányász-tájékolóval sem mindig könnyű, mert a sok rövid, de annál meredekebb gerincet igencsak nehéz megkülönböztetni egymástól. S az a sok pisztrángos kristály-patak! Talán még a vizek országának, az Északkeleti-Felföldnek sincs olyan sűrű vízhálózata, mint a Hunyadi-havasoknak. Ha ezt a hegy-szövevényt egy őskori óriásszörny agyvelejének tekervényeihez hasonlítjuk, a patakok, csermelyek és vizerek sűrű hálózata híven mímeli az agyvelő véredény-rendszerét.

Ezt a vadont csakugyan csak az őstermészet szerelmesének ajánlhatom figyelmébe. Olyannak, aki napokig élél kenyér nélkül, puliszkán, túrón, avas szalonán, áfonyán, meg parázson sült keserűgombán, s hetekig eltanyázik magával hurcolt sátrában. Mert a pakulárok kunyhóit, mint szállást, jó szívvel senkinek sem ajánlhatom. (Egyetlen oázis a Naja nevű havasi réten épült szász menedékház, — ha még megvan!)

De annyit mondhatok: aki idegen földrészek ismeretlen hegyvidékeinek fölkutatására kíván edződni, nagyon jól teszi, ha a Hunyadi-havasokban tanulja ki a „magas iskolát“. Ennek elvégzésével olyan edzettségre tesz szert, hogy sem a Küen-lün, sem a Tien-san, de még Bolivia legvadabb Kordillerái sem fognak ki rajta. És az is bizonyos, hogy ez a bátor természetjáró egy csomó természetrajzi fölfedezéssel teszi gazdagabbá a tudományt. Csak úgy ne járjon, mint annakidején én megjártam.

Hát ez úgy volt, hogy nyolcnapos vadonozásom idején rengeteg követ gyűjtöttem össze, (a csigákról nem is szólva, mert akkoriban ezekre is rávettem magam). A kőzet-példányokat szabályszerűen meg-

céduláztam és külön-külön papirosba csomagoltam. Előre örültem, milyen részleteket tudok majd a terület földtani térképére az otthon megvizsgálható minta-darabok alapján rávezetni.

Csak hogy ebből mégsem lett semmi. Mert amikor magán-expedicióm végén egy nagynehezen szerzett mokány lovacskára fölraktam a sok követ, csigát, cók-mókot: az Öreg-havas (1794 m) és Surján (2061 m) közti szakadékos, útnélküli terepen — a Sztrigy forrása közelében — hajótörést szenvedtem.

Ennek részleteiből csak annyit, hogy a kis hegyiló a szurdukvölgy egy hirtelen kanyarulatán más szelet kapva, fölhorkan, majd egész testében remegni kezd. S hiába nógatja, bátorítja a bojtár-gyerek: a különben mindig jámbor, nyugodt állat egészen megriadva, megvadulva, mindenáron vissza akar törni.

— Jaj, jaj! Domne Zeu! Bizonyosan farkas-tanya van a szakadékban, annak szagát érzi, — óbégatott a fiú.

— Hát a te lovad a farkas szagától is halálra rémül? Micsoda gyász-jószág ez? — korholom a gyereket.

— Nem volt ez gyáva, domnule, csak tavasz óta ilyen. Mert első csikáját a szeme láttára tépte szét két farkas.

S amíg ezt a tényállást tisztáztuk, az ágaskodó, mind vadabbul rugkapáló kis ló a sziklás lejtőn megcsúszott, s a nagy teher miatt egyensúlyát veszítve, a szakadékba duvadt.

Igaz ugyan, hogy a 18—20 méteres gyors-járatot lábtörés nélkül úszta meg, de mi lett az én kőzet- és csiga-gyűjteményemből? Siralom. A szanaszét gurult darabokból néhány érdekesebbet fölszedtem ugyan, s hátizsákomban haza is hoztam. De ezt is csak bosszúságomra. Mert az egyik darabról az derült ki, hogy 38% aranyfémeket tartalmaz. Cédulája azonban, — mint utóbb kitűnt — az árok fenekén fölcserélődött. S hogyan emlékezhettem volna annyi — hasonló külsejű — kődarab pontos lelőhelyére?

Azóta is bottal üthetem nyomát a — majdnem fölfedezett arany-hegyeknek.

*

Efféle, aránylag szerencsésen megúszott mélységbe-szakadást Vajda-Hunyadról Gyalárra tett legelső kirándulásom alkalmával is átéltem, erről azonban „Utazás Vasországban“ címen folyóiratunk 1911. évi kötetében közölt cikkemben már megemlékeztem. Épp úgy szólottam volt a Bega — eddigi nevén Ruszka-Polyana — hegységben, majd Zarámban, s a Zsilvölgy környékén gyűjtött megfigyeléseimről is.¹ Ha tehát most számunkra alig hozzáférhető, gyönyörű haza-részünkről akarok megemlékezni, aldunai élményeim följújtását kell sorra kerítenem.

Engedje meg az olvasó, hogy itt is az imént alkalmazott kényelmes megoldáshoz felyamodjam.

Könyvemnek „Európa leghatalmasabb folyami áttörése“ című fejezetéből hadd mutassam be az alábbi részleteket.

*

Régen (33 év előtt!), a „járható“ Európa korában történt. Berlinből Bonnba készültem, s onnan hajón végigutazni a Rajna legszebb völgy-

¹ V. ö.: Erdély 1909—1912. évf.

szakaszán. Útitervekről tudomást szerzett berlini német szaktársaim megfelelően tájékoztatottak, s nyomatékosan figyelmeztettek;

— Aztán ne kímélje a szemét. Nézzen mindent, mert ilyet külföldi ember csak egyszer lát életében.

A jótanácshoz tartottam magam; figyelmemet egyetlen feltűnőbb részlet sem kerülte ki. Szerencsém is volt; a májusvégi derült égbolton még báránnyel sem úszott. Szép lassan végighajóztam a német Rajnán.

Az első órában én is a fedélzetnek ahhoz a korlátjához nyomakodtam, ahova az elragadtatott, lelkendező német útitársak tódultak, és ismeretséget kötve egy német kartárssal, a Rajna alapos ismerőjével, az ő magyarázatait hallgattam. Igaz ugyan, ő is csak azt mondta el, ami a közkezen forgó kalauzokban olvasható.

— Csodálatos! Gyönyörű! — hangzott a zsvaj a baloldali korlát felől.

Odasietek. Hol, mi lehet az a gyönyörű? — próbálom kifürkészni. Mert semmi egyebet sem láttam az egyenletesen menedékes lejtőn, mint nagyon szépen gondozott szőlőket, gyümölcsösöket, csinos borházakkal, s itt-ott nyaralókkal.

— Ide jöjjetek! Fölséges! Nagyszerű! — hallatszik most a lelken-dezés a tulsó korlát felől.

Odasietek. Nézelődöm. Végig az egyenletesen menedékes lejtőn szép tölgyst láttam, olyan darabon, aminő részlet emitt szőlővel volt beültetve.

Talán negyedóra telt el, mire ez a kép megváltozott. Jobban mondva: csak megcsereződött. Az eddigi szőlős oldal folytatása erdő, az erdőségé pedig szőlő és gyümölcsös lett. Az „ide jöjjetek!“ „Ez a fölséges!“ „Jaj de gyönyörű!“ felkiáltások pedig mindegyre ismétlődtek, mindig azonos okból.

De hogyan felejthetném ki — a legeslegfölségesebbet? Ami valóságos tombolást váltott ki az utasokból... Hát ez sem volt egyéb, mint — hasonló rendszerességgel elhelyezett, repkénnyel, vadszőlővel ügyesen befuttatott többrendbéli várrom. Többnyire az erdős oldalon tűntek föl.

— Milyen jól gondozzák ezeket a romokat — mondtam német kartársamnak.

— Igen! Karbantartják! — válaszolt kissé fanyarul.

De mikor már az ötödiken és hatodikon is túljártunk és az elhelyezkedés és karbantartás szabályszerűsége kirívó lett, megkérdeztem:

— Mikori várak romjai ezek?

— Hát ezek bizony — egyesek kivételével — múromok.

Bizonyosan ezért volt oda értük az egész utazóközönség. Én azonban sehogysem tudtam lelkesedni a múromokért, akárminő jól mutatott rajtuk a valódi repkény-dísz.

Étkezéskor egy mérnök szomszédságába kerültem. Kartársam elmondta neki, hogy engem milyen hidegen hagyott a Rajna-völgy szépsége.

— Ön külföldi? — kérdezte a mérnök.

— Az. Magyar.

— És látta az Aldunát?

— Láttam.

— Így már semmin sem csodálkozom, — szólt csöndesen a mérnök.

Rendszerint visszafelé sül el valamely táj szépségének nagy kidícsérése. Mert vagy a dícsérő túloz — esetleg szándékán kívül, merő lelkesültségből, — vagy pedig a hallgató fantáziája működik túlságos élénkséggel.

Az Alduna esetében egyik veszély sem fenyeget. Sok leírását olvastam a Kazán-szorosnak; s bár egyik-másik módfölött fölcsigázta érdeklődésemet és élénken működtette agyam megfelelő kéregmezejét: a képzeleti kép szájalmasan alulmaradt az utóbb megismert valóságossal szemben. Ebből meg logikusan csak az következik, hogy én is hiába kísérelném meg az Alduna „ecsetelését“.

Úgy jártam én az Aldunán, mint Goethe Toarminában, amelynek szépségei láttán csöndesen fölsóhajtott: „Hála Istennek, hogy az itteni látnivalókról már eleget írtak!“

Igy senki sem veheti rossz néven, ha szorultságomban Jókaihoz folyamodom, aki valamennyi leíró közül legjobban közelítette meg tollával a festőt. (Nem csoda, hiszen piktornak indult!)

„Egy hegylánc — kezdi Jókai „A Vaskapu“ című útirajzát — középen keresztültörve, tetejétől talpáig, négy mérföldnyi messzeségben; kétoldalt hatszáz lábtól háromezerig emelkedő magas, egyenes sziklafalak, közepett az óvilág óriás folyama, az Ister: a Duna... A ránehezülő víztömeg törte-e magának e kaput, vagy a földalatti tűz repeszté kétfelé a hegyláncot? Neptun alkotta-e ezt vagy Vulkan? Vagy ketten együtt?...“

Jó magam kétszer mentem végig a Kazán-szoroson. Először hajón, utóbb gyalog. De ámbár sokszor tépelődtem azon, vajjon melyik módot ismételném meg alkalomadtán: nem tudtam határozni. Végül is azzal nyugtattam meg magam: legcélszerűbb hajón le — és gyalog vissza. Aki megfogadja tanácsomat, nem bánja meg. Mert, mint már mondtam, a part felől nézett víz, s a víz felől nézett part — nem azonos dolog.

Báziásnál nyomul a Néra-hegység a Duna partjáig; innen számíttjuk a Felső-Klisszura-szorosot. Egyelőre azonban csak a magyar parton nagyon meredek a sziklás lejtő, úgyhogy a szorosban épült Széchenyi-út számára itt is sziklát kellett robbantani. A szerb oldalon a Pek folyó kissé kitágult medencéje terjed a partig... A szerb parthoz közelebb simuló, ligetes Osztrovo-szigetről az a hír járja, hogy ez Jókai „Arany ember“-ének Senki-szigete. Eldönteni a kérdést ma már lehetetlen; csak annyit mondhatunk, hogy erről az akkoriban lakatlan, mégis könnyebben hozzáférhető szigetről inkább mintázhatta Jókai az „Arany ember“ és Noémi paradicsomi, rejtett fészket, mint az Orsova melletti eléggé lakott, török Ada-Kalehről.

A folyam nagyobb esésű útja csak a második — Moldovai — sziget déli csúcsánál kezdődik. Amint hajónk dél felől megkerüli a szigetet, a csúcs közelében valami óriás ős-vízilovat lát hűsölni a fattyúág medre közepén. Közelebb érve, mégis csak kiderül, hogy nem víziló, hanem hatalmas mézsköszikla simára súrolt bújja mered ki az őt dühösen csapkodó tajtékos hullámok közül. Ez a sokat emlegetett Babakáj-szikla. Vele szemben a magyar parton Lászlóvár romjai; ezzel átellenben, a szerb parton Galambóc várának utolsó omladékai kínálkoznak látványosságul.

Az igazi folyam-szoros nyomban itt kezdődik. Átlagban 200 m a hatalmas folyam szélessége. Nyilvánvaló, hogy a szokatlanul mély (átlag 23 m) meder a sziklába vágódott. Számítsuk ezt a mélységet az immár mindkét felől égnek ágaskodó partmenti sziklához, hogy képet alkothassunk magunknak a folyamáttörés méreteiről és jelentőségéről...

A meder-szabályozás első látható nyomával a Sztenka szirtfok tövé táján harsogó sellőn találkozunk. Nyári időben, alacsony vízálláskor, barna gránit-sziklák taréja meredezik elő a tajtékzó hullámok fölé. Nem

Alduna. Felső-Kazán bejárata a Széchenyi-tábla alatt. A Széchenyi-utat eltakarják a baloldali fák. (Dr. Balogh E. felv.)

éppen megnyugtató látvány. De még veszedelmesebbek az ilyen helyek — mert több is van ám! — nagyobb víz idején. Ilyenkor tudjuk megbecsülni a zuhatag-kalauz tudását és ügyességét.

Figyelmes szemlélőnek már Báziáson feltűnhetett, hogy hajós egyenruhában, de idegenszerű rangjelzésekkel ékesített utassal szaporodtunk meg. A kapitánynál való jelentkezése után nyomban a kormánykerékhez lépett. Ő az a különlegesen kiképzett kormányos, aki az Alduna sellőin át ismeri az utat. Kisvízkor igencsak látható az a csatorna, amelyet a szabályozás során robbantottak ki a Duna fenekéből kimeredő szirtek között a hajók számára; de nagyvíz idején, amikor a fölszínen mi sem látható a halálos veszedelemből, csak a zuhatag-kalauz találja meg a kirobbantott csatornát. Hogy az óriás folyam sziklás medre közepén végrehajtott robbantások mekkora technikai fölkészültséget kívántak meg, avatatlan elgondolni sem tudja.

A Sztenka-sellő a legszelídebb. Befelé hatolva a szorosba, mégis úgy érezzük, hogy kényre-kegyre kiszolgáltatottak vagyunk a bősziált fo-

lyamnak. Mintha egy megharagított oroszlán barlangjába tolokodtunk volna be. A harsogó nagy víz köti le minden figyelmünket. Pedig a falmeredek sziklákon diszló növényzet ragyogó színeivel ugyancsak pompás látványt nyújt...

Különösen a második, a Berzászka patak torkolatán alul következő Kozla-Dojke-sellő veszedelmes, mert hosszúsága mellett ívben kanyarodó. Ezt a sellőt Vásárhelyi Pál Scylla és Charybdisnek nevezte el. Érdekes itt a zuhatag-kalauz minden idegszálával feszülten figyelő arcát nézni, s a kormánykerék villámgyors irányítását szemmel tartani. Hiszen a folyam esése itt kilométerenkint 80 cm!

... A harmadik sellőn alul hirtelen kiugró meszkőszirtek akadályozták a folyam futását, mögöttük pedig váratlanul nagyon kiszélesedik az előbb 300 m-re összeszűkült Duna. Ezen a Greben nevű helyen veszedelmes örvénylések támadtak. A szabályozás az útonálló szirtek eltávolításán kívül mintegy 6 km hosszú szorító gáttal segített a bajokon... Itt kezdődik az Alsó-Kisszura szoros...

Csak a zuhatag-kalauznak nincs ideje a páratlan szépségeket ezen túl még fokozottabb mértékben ontó tájban elmerülni... Ő csak a partvonal egyes pontjaira s a szirtekre mereszti szemét.

Egyszerre csak velőtrázó sikoltozás hallszik a harmadik osztályú fedélzet felől.

— Vízbeesett! Beugrott! Megállni! Mentőcsónakot! — ordítozzák, sikitják összevissza százan is.

Kapitányunk megteszi: a gépet megállítja, s néhány pillanat alatt négy markos matrözlegény húzza az evezőt. Mi meg nézzük a vizet, vajjon földobja-e a szerencsétlent?

Közben megtudjuk, hogy egy fiatal romániai tanítónő élete drámai befejezésének vagyunk a tanui.

A víz csakugyan fölvetette egy pillanatra. Látjuk fekete ruháját kibukkanni a hullámokból, de bizony a kilométerenkint 2 métert eső Juc-sellőn gyorsan siklott a hajónk, s már legalább 250—300 méternyi köztünk a távolság. Matrözaink ár ellenében derekasan belédültek az evezőkbe, de mire az elmerülés színhelyére értek, a leány nyomtalanul eltűnt.

Csak hogy az utasok egy része semmikép sem akar belényugodni ebbe a szomorú befejezésbe. Követeli, hogy a mentők tovább kutassanak, mert hátha...

Ebből a drámából azonban majdnem tömeg-tragédia lett. Hajónkat, minthogy gépe nem dolgozott, a folyam sodra elkapta és vitte. Sajnos, nem a hajózható sellő-csatorna közepén, hanem neki a szirteknek. Kapitányunk pedig hiába magyarázgatta a még mindig további kutatást követelő utasoknak, hogy 250 ember élete forog kockán a hajón, ha nem indíttatja el a gépet. Kivált néhány hisztériás, végletekig fölízgatott nővel nem boldogult. Végre is a zuhatag-kalauz vetett véget a vitának azzal a jelentésével, hogy a gépet el kellett indítania. Mint utóbb mondta, nem sok híja volt, hogy a hajó a Duna fenekére kerüljön.

Az öngyilkos leány holtteste is gyorsan tette meg az utat: harmadnap reggel az orsovai kikötőnél fogták ki... Mi is megnéztük. Nagyon csinos leány volt... Kár volt érte...

Gaál István dr.

Kelta temető a kolozsvári Bivalyréten

A háborús időkkel együtt járó utazási és forgalmi korlátozások a természetjárás híveit is átállították a mennyiségi vonalról a minőségire.

A szűkülő élettér azonban sok gyönyörűséget rejteget a figyelmes szemlélő számára s a talán már egyszer-kétszer látott táj is érdekessé válik, ha a természetjáró a néprajzos, régész vagy természettudós szemével próbál nemcsak „nézni“, hanem „látni“ is.

Ilyen körülmények között nem csekély érdeklődésre tarthatnak számot a közvetlen környéknek, lakóhelyünk „peremtájainak“ tudományos kutatási eredményei is.

Kolozsvárnak úgyszólván külvárosa az ujoncok által oly sokat emlegetett „Bivalyrét“ nevezetű katonai gyakorlótér, ahol a zöldelő mezőt lövészárkok és földhányások tarkítják s amelynek peremét szeméttlerakó telepnek használja a Hadak-útjának lakossága.

Ezeket előre bocsátva, nem lenne csoda, ha a „rövidtávú turista“ kételkedve merészkedne erre a barátságtalan városvégre, pedig a szaktudósoknak valóságos kis eldorádója a Bivalyrét.

A földrajzi, botanikai, történeti érdekesség mellett most a régészet számára kínál kutatási lehetőséget a véletlen. Április utolsó napjaiban e sorok írójának fülébe jutott, hogy egy helybeli szállítási vállalkozónak lakásán különös kerámiák, bronzékszerek és egyéb apróságok vannak, melyek a Bivalyrét egyik kavicsbányájából kerültek elő. A haladéktalanul megejtett helyszíni szemle alkalmával tényleg nagyjelentőségűnek ígérkező leletek kerültek elő a szekrény mögül. Ezek közül egy kerámiát és egy bronz fibulát (biztosítótűszerű csattot) alkalmam volt az Erdélyi Nemzeti Múzeum igazgatójának, dr. Roska Márton egyetemi nyilvános rendes tanár úrnak megmutatnom s ő állapította meg, hogy a leletek kelta sírokból származhatnak s az ú. n. La Tène-ízlés jól sikerült darabjai.

Az ő, valamint Pálffy Antal tanársegéd kollégámnak szives útmutatásai nyomán jutottam a szakirodalom egy jelentős részéhez is, mely megadta nekem a lehetőséget arra, hogy az alábbiakban rövid leírását adjam a Bivalyrét kelta temetőjében talált tárgyaknak, nem a szakember mindent kimerítő és összehasonlításokra jogosító tudásával, hanem a műkedvelő régész szűkebb körben mozgó tájékozottságával, szerényebb eszközeivel. A leletek pontos feldolgozása, valamint a sírokat rejtő kavicsbánya feltárása az Erdélyi Nemzeti Múzeum munkatársainak jut majd osztályrészül.

A Bivalyrét földrajzi szemmel nézve diluviális fennsíknak tekinthető, mely a Szamos egyik holt ágának, morotvájának szigete lehetett hajdan. A peremeken megjelenő terrasz kavics,¹ valamint a történeti adatok² is megerősítik ezt a feltevést.

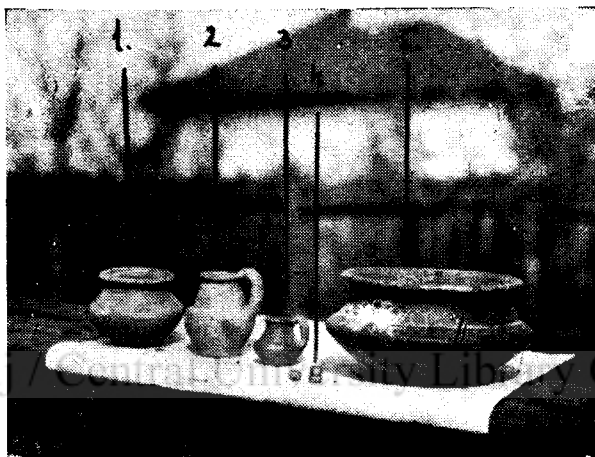
A mocsaras, selymés „tósréten“ ma a „Hadak-útja tócsoport“ huzódik,³ melynek legszármottevőbb tagja az ú. n. Város tója fontos szerepet játszott a középkori Kolozsvár életében. A tavak összezsugorodott víztükrében és mocsári jellegű növényzövetkezeiteiben kedvére gyűjtögethet a botanikus olykor ritkaságszámba menő fajokkal gazdagítva gyűjteményét.⁴

Amint erről majd a helyszíni feltárások alkalmával fogunk meggyőződni, valószínű, hogy az említett kavicsbánya a holocén terrasz kavicsot termeli ki. Ennek fedüjében mintegy 2.30 m. mélységben akadtak reá a

kelta temető sírjaira még a román megszállás utolsó éveiben. A kitermelést végző rabok a felszínre kerülő kerámiák, valamint bronz tárgyak és főleg égetett agyagból készült gyöngyök jórészt széthordták, vagy az érdeklődőknek eladták. Természetesen szakszerű irányítás híján a sírokból ma csak az alábbiakban ismertetett leletek beszélnek, mindenképpen feljogosítva bennünket arra, hogy reményekkel nézzünk a meginduló ásatások elé.

A kerámiák három csoportra oszthatók: urnák, bögrék, valamint tálak csoportjaira.

Az első csoportot egy igen szép és jó állapotban lévő fazék jellemzi. (1. kép). Finoman iszapolt agyagból korongon készült. Magassága 19 cm., fenéktátmérője 8.5 cm., szájátmérője 12 cm. A talptól számított 3 cm. magasságban körbefutó kis árkok díszítik a különben egyhangú felületet. 8.5 cm.

1. kép. Kerámiák: 1. kis tál; 2. nagy kancsó; 3. kis kancsó; 4. kerámia gyöngyszemek; 5. nagy tál. (Szerző felv.),

magasságban éri el a fazék legnagyobb szélességét. Kerülete itt 56 cm. Girlandszerűen körbefutó mintegy három cm. széles díszítést látunk itt, mely hol meredekebb, hol laposabb ívekben mutatja a készítő mesternek inkább az ötletszerűségre törekvő hajlamát, sem mint mértani pontosságát. Az ívek száma összesen 15. A díszítés felett 7 mm. széles kiugró gyűrűszerű perem van. Az urna két oldalán jól kivehető égési nyomok találhatóak, melyek mergerősítik azt a feltevést, hogy a bivalyréti lelet ugyanolyan jellegű halottégetést tár elénk, mint amilyent dr. Kovács István írt le az apahidai kelta temetővel kapcsolatban.⁵ Ezt a feltevést támogatja a kitermelést végző vállalkozónak az a közlése is, hogy annakidején sok égett csontot találtak a sírokból. A későbbiekben különben még látni fogjuk a két földrajzilag egymáshoz igen közel eső lelőhely egyéb hasonlóságait, de különbségeit is.

Az urnát az Apahidán találtakhoz hasonlóan jellemzi, hogy legnagyobb kihasasodása a magasság közepéhez közel esik.⁶

A bögrék csoportjából két kis füles kancsót volt alkalmam tüzetesebben szemügyre venni. A kisebbik bögre magassága a fül felső peremétől a talponalig 6.5 cm., fenéktátmérője 3 cm., szájátmérője 4.1 cm. A fülön, vala-

mint magán a kancsón is érdekes nyitott U alakú (félholdszerű) díszítő motívumokat láthatunk. Kár, hogy ez a kis kerámia az előbbinél sokkal gyengébb állapotban maradt reánk.

A nagyobbik füles kancsó magassága a fül felső peremétől a talpvonalig 13 cm. Talpátmérője 5.5 cm., szájátmérője 6.5 cm. Díszítés rajta nem észlelhető. Mindkét bögrénél jellegzetes a felső perem fölé emelkedő széles, mondhatni otromba fül. Az apahidai temető sírjaiból ilyen füles kancsók nem kerültek elő. Egész habitusuk azonban, valamint a félholdszerű díszítő motívum nagy hasonlóságot mutat azokkal a füles kancsókkal, melyeket dr. Roska Márton professzor úr írt le a szabolicsmgyei Balsa kelta temetőjéből.⁷

A bivalyréti sírokból egy nagyobb és egy kisebb tál is előkerült. A nagyobbik magassága 12.5 cm., fenékátmérője 10 cm., szájátmérője 22.5 cm. Színe sötétszürke, barnába hajló, igen jó állapotban került elő. Körbefutó kis sáncok díszítik.

A kisebbik tál színe sokkal világosabb s valószínűen anyaga is más összetételű, limonitban szegényebb, mint az előbbenié. Magassága 9.5 cm., fenékátmérője 5 cm., szájátmérője 10.5 cm. Érdekes 0.4 cm. magasságú kis talpon nyugszik. Síma falain díszítés nyomait nem találtam.

2. kép. Fínom kivitelezésű díszes fibrela. (Szerző felv.)

A Bivalyrét kerámiái egészben véve jellegzetesen tükrözik a kelta agyagművészet stílusát, díszítő motívumait, habitusát.

A sírokból előkerült bronz leletek közül első helyen kell megemlítenem azt a rendkívül finom kivitelezésű fibulát, melyet a 2. sz. képen mutatok be az olvasónak. Sajnos, a fibula záró része nem teljes, hiányzik róla a kengyelhez kapcsolódó rész. Kivitelezésében sokkal művészebb, finomabb, mint az apahidai sírokból előkerült fibulák. Tüskeszerű díszítései mai szemmel nézve is iparművészeti magasan állanak.

A bronztárgyak közül említésre méltóak még az egyik sír csontjai közül előkerült gomb, mely csücsbafutó háromlapú piramis díszítésével erősen emlékeztet a balsai II. számú sírból előkerült gomb háromágú csillag díszítésére. A bivalyréti lelet gombjának peremén azonban finom, csigavonalas díszítés fut végig, mely művészi megoldásában feltétlenül fölülte áll a balsai gomb primitívebb kidolgozásának.

Két szépen díszített karperec-töredék, valamint egy valószínűen csatt-töredék, egészítik ki a kisebb bronztárgyak sorát.

Nagyobb méretű bronztárgyak közül említésre méltó két féltőjás alaku karperec töredék, mely teljesen analógnak látszik az apahidai leletek kar-

pereceivel. Két valószínűen vasból készült még meghatározatlan rendeltetésű tárgy zárja be az eddig rendelkezésünkre álló leletek sorát.

A fentiek alapján jogosan kérdezhetjük azt is, mi a bivalyréti leleteknek általános jelentősége? Részletes ásatások eredményeinek ismerete nélkül nehéz választ adni erre a kérdésre.

Az eddig előkerült leletek alapján nagyvonalakban meg lehet állapítani azt, hogy a bivalyréti kelta temető a La-Tène korba tartozik.¹

A nyugatról keletre törő kelta előrenyomulás minden kétséget kizáróan a folyó völgyeken át történt, így Erdélyben főleg a Maros völgyének széles és száraz, jó települési lehetőségeket nyújtó terraszain keresztül.⁸

Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni a Szamos völgyének kultúrahordozó szerepét sem. A Felső Tiszai kelta települések ezen keresztül kapcsolódnak az erdélyi és a marosvölgyi településekhez.

A bivalyréti leletek egyik láncszemét jelentik ennek a kelta előretörésnek s mozzanatát nem csupán Erdély, hanem Kolozsvár település-történetének.

A megindítandó ásatások lesznek hivatva pontos képet nyújtani a Bivalyrétnak erről az új nevezetességéről, mely a természetjáró szempontjából is kibővíti városunk turista nevezetességét.⁹

Ifj. Xántus János dr.

Felhasznált irodalom:

¹ Ifj. Dr. Xántus János: A Kis Szamos vízvidékének tavai (21 o.)

² Sztripszky Híador: Az erdélyi halászat ismeretéhez (35—36. o.)

³ Dr. Nyárády E. Gyula: Kolozsvár környékének mocsárvilága. EME tudományos füzetek 125. sz.

⁴ Lásd mint 3 alatt.

⁵ Dr. Kovács István: Az apahidai őskori telep és La Tene temető. Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárából. II. 1911.

⁶ Lásd mint 5. alatt (28. o.)

⁷ Dr. Roska Márton: Kelta sírok és egyéb emlékek Balsáról. Dolgozatok az Erdélyi Nemzeti Múzeum érem- és régiségtárából. VI. 1915.

⁸ Lásd mint 7 alatt.

⁹ Jelen cikk kéziratának átnézéséért dr. Roska Márton professzor úrnak ezúton mondok köszönetet.

Régi turanaplókból...

Az *Alföldi osztály* szervezése ügyében a most megindult „*Aradi Híradó*”-ban egy erdélyrészi író a következő felhívást tette közzé:

„Midőn az általad is figyelembe ajánlott „*Aradi Híradó*” megindítása felett örömmel fejezem ki, engedd meg, hogy mint szegény *Erdélyünk* hű fiához, ahhoz a férfiúhoz, aki ügyeinket annak idején mint erdélyrészi hírlapíró akkora lelkesedéssel, bátorsággal és tudással védte, támogatta, előbbre vitte: egy kéréssel járuljak.

Két éve mult, mióta megalakítottuk az *Erdélyrészi Kárpát Egyesületet* azzal a cézzal, hogy ezt az Istentől megáldott földet az anya-állambeli lakossággal megismertessük, hogy ennek következtében üdülés, szórakozás, fürdőzés, turistáskodás, stb., végezt ne külföldre menjen, hanem a mi gyönyörű természeti szépségeinket keresse fel...”

...ezek mellett célunk második *Svájcot* teremteni ebből a hazarészből, megnyitni akarván a túristaságnak gyönyörű természeti szépségeinket, gaz-

dag fürdőinket és el akarván látni mindezeket a modern kor igényeinek megfelelő kényelmi alkotásokkal, menedékházakkal, stb., hogy aki idejön, jól találja itt magát.

*

Szent János-kúthoz rendezte a *Kárpát Egyesület* idéni első kirándulását, melyet a *kolozsmegyei Osztálya* vett át a róm. kath. státus engedélye következtében kezelés végett. A kút előtti patakon keresztül szép hidat emelt az osztály, a *Szent János* szoborból kibugyogó csorgót kijavíttatta és a szobor körül gyepadokat csináltatott, a magaslat egyik szép pontjára pedig deszkapadokat és asztalokat helyeztetett. A kút tehát most igen kellemes kirándulóhelyé-alakíttatott át.

Az osztály részéről megjelent *Szádeczky Lajos* dr. elnök, *Márki Sándor* dr. és *Hangay Oktáv* alelnökök vezetésével a kiránduláson közel százan vettek részt.

A virágokkal feldíszített hidnál és forrásnál *Szádeczky* dr. költői beszéddel üdvözölte a kirándulókat, az osztály e második alkotásánál, kérve, hogy e szép forrást minél többen keressék fel. Külön felköszöntötték *Márki Sándor* dr. alelnököt, ki e helynek már régóta barátja, mint aki kezdeményezte, hogy ide a *Kárpát Egyesület* kirándulóhelyet létesített...

*

A *tordai hasadékhöz* felépült a menedékház és az út is kijavíttatott. Az útmentén pedig az ültetés (eper, akác, juhar ültetése) kezdetét vette, a *tordai állami főerdész* vezetése mellett.

*

Tusnádfürdő. Ismertető füzet országrészünk legszebb fürdőjéről. A kis művet *Hankó Vilmos* dr. állította egybe és a fürdő részére prospektusul készült...

Erdély, 1894. III. évfolyamból.

B. I.

Túrára

Három templom Székelyföldön... a templomok ismertetésén keresztül is bepillantást nyerhetünk Erdély művészeti multjának mélyebb rétegeibe. Bár a kimagasló csúcsok szembetűnőbbek, egy nép művészi kultúrájának fokmérőjét mégis igen gyakran a kisebb alkotások sokaságában találjuk meg.

Nagyercse község (Maros-Torda vármegye) kis templomának ny. homlokzatán gótikus kapukeretet találunk. Bár a csúcsíves kor többi díszét már nélkülöznünk kell, megvigasztal bennünket a barokk kor művészi ajándéka, mely a templom belsejét elborította. Az egész templom belsőt az erdélyi barokk-művészet népi ízessége tölti meg...

A *nagyercsei* templom az idegenajkú község magyar szórványának gyülekezőhelye. Kereken száz magyar lélek összetartó kapcsa. A vallás egybefűző ereje állít gátat az idegenajkú környezetben a beolvadás veszélyének e kis templomban, mely azonban roskadozik, bedőléssel fenyeget.

Székelyvaja (Marosvásárhely közelében) templomának férköríves záródása románkori eredetre utal, de az építmény művészi pompája a gótikában csúcsosodik ki... A gótikus kapukeretben mindmáig fennmaradtak az eredeti veretű, vaslemezzel borított kapuzárnyak. A templom falainak belső

felületén látható gótikus freskórészletek művészi értékét... a *marosvásárhelyi* vártemplom kapujának oromzatán látható falfestmények fölé helyezhetjük...

Illyefalva (Sepsiszentgyörgytől D.) templomának középkori eredetére ma már ugyszólván csak a körítő várfalak, esetleg egy-két támpillér utalnak... A templom nem a részletek finomságával, mint inkább nagy méreteivel és a belső, levegős, szabad térképzésével hívja fel figyelmünket... A dombon álló templom, tömegével, tornyával és várfalaival hangulatosan illeszkedik a bájos vidék képébe. Kisléghi Nagy István és Pogány Frigyes tanulmányából.

Magyar Építőművészet, Bp. 1944. I.

* * *

Bögöz temploma messze vidéken egyike a legszebbeknek. Szentélyének sűrű arányai a XV. századra vallanak. Belsejét szövevényes keresztboltozat fedi. A bordák mélyen lefutnak és változatosan faragott gyámkövekre támaszkodnak. Ezeknek egyikére a középkorvégi játékos képzelet a székelő címet, másikkra egy emberfejet helyezett. A bordák metsződéseit rozetták és címerpajzsok emelik ki... A Ny. kapu s vele együtt a hajó is a XV. sz. első felében készülhetett. A szentélyt a XV. sz. végén átalakították s ugyanekkor faragták az ablakok kőrácsait a D. kapuval és a sekrestye bejáratával együtt. A hajó régiségét az É. falon látható falfestmények is bizonyítják.

A hajót valamikor szintén boltozat fedte, amely szentélyével együtt készült. Erről tanuszkodnak a szépen faragott gyámkövek és bordaindítások maradványai. Jelenleg, 1724-ben készült kazettás famennyezet zárja le. Színekben és díszítésekben Székelyföld egyik legszebb ilyenemű reneke. Az indiai és virágmotívumok még ma is frissek és ötletességükkel, lendületes változottságukkal szinte elkápráztatnak. A tájképpel borított karzat és a D. festett ajtószárny 1761-ben készült.

A *bögözi* templomban gótika, reneszánsz és barokk olvad könnyed és mégis szoros egységgé. A középkori művészet finom arányai és költői áhitata fölé az újkor virágos kertje borul. Visszfénye ott remeg a fehér falakon, melyeknek feltéptet sebeiből, — a falképekről —, bőven ömlik a magyar múlt eddig gyakran elrejtett és elfeledett üzenete.

Entz Géza írásaiból.

Ellenzék, Kv. 1943.

B. I.

IRODALOM

Budapesti Budai Torna Egylet 1943. évi évkönyvéből (48. oldal) mi a turista szakosztály működéséről emlékezünk meg. A **Turista Szövetség** munkájából **Csizik Béla dr.** vezetésével több, mint tíz **BBTE**-es veszi ki a részt. Szerkesztik a **Turista**

Értesítőt és előadásokat tartanak a vezetőképző tanfolyam keretében. Megjelennek a **Szövetség** minden megmozdulásán. Hívtalos és házi turák keretében bebarangolják **Hazánk** számottevő turista helyeit. Egyéni és **Mátyás-turák** nélkül 2700 km. útvonalat jártak végig a **BBTE** turistái! A háromnegyedszázados **BBTE** büszke lehet **Turista Szakosztályának** harminckilencedik évi működésére!

B. I.

HIREK

KACSÓ TIVADAR az Erdélyi Kárpát Egyesület alapító tagja és a Kolozsvári Gyopár Turista Egyesület diszelnöke március hó 5-én váratlanul elhunyt. Nagy veszteségére a természetjáró társadalomnak, Kacsó Tivadarn a magyar természetjárás egyik áldozatát vállaló lelkes harcosát veszítette el, a Gyopár Turista Egyesület pedig leglelkesebb támogatójává gyászolja. Emlékét kegyelettel őrizzük meg!

MTSz április 4. tanácsülésén Csizik Béla dr. elnök kérte a tagegyesületeket a terepgyakorlattal, vezetőképzéssel kapcsolatos kérdőíveknek, javaslatoknak mielőbbi visszaküldésére. Úv, **másodelnök** bejelentette, hogy az **OSK** jóváhagyta az ügyvezetés költségvetését, — az államsegélyek most vannak tárgyalás alatt. — **Honyvédelmi Minisztérium** javaslatot kért a magashegy terepgyakorlatok szervezésére. — **Ker. Minisztérium a Szövetség** részére 50 jegyet engedélyezett. Ez által remélhető, hogy a **Szövetség** és a vidéki turista alakulatok között kiépíthető a közvetlen kapcsolat. A turista képzés, vezető vizsgáztatás régen nélkülözi ezt a jelentős támogatást. De közérdekű turista útkra a vidéki vezetőknek is juttatnak a mennyiségből. Így legutóbb a Mátyás-túra záróünnepségre érkező **marosvásárhelyi EKE** három tagját jutalmazták vasúti jeggyel. — Menedékház nyilvántartásához kéri az időnként bekövetkező változások állandó beküldését. — **Hernádi János** szövetségi ellenőr lemondását tanácsülés tudomásul vette.

Ügyész javaslatára a **Futura SE Turista Szakosztályát** egy évi próbaidőre a Tanács felvette és **Stier János** főtitkár h-t bízta meg az új turista alakulat működésének irányításával, illetőleg ellenőrzésével.

Mátyás tura emlékkeretre jogosult EKE tagok névjegyzéke. Az elmúlt évben rendezett Mátyás-turában, amint már erről beszámoltunk, az EKE tagjai olyan szép számmal vettek részt, hogy végeredményben az Egyesületnek az előkelő második helyet biztosították a Magyar Turista Egyesület után.

A szövetség az elért pontszámok arányában háromféle emlékkeretet adott a turában résztvevőknek. Az emlékkeretek kiosztásánál a külső és belső katonai szolgálatot is figyelembe vette a Szövetség.

Az emlékkeretre a következő EKE tagok jogosultak:

Aranyozott jelvényeket kaptak: Kováts Ferenc, Babós Imre, dr. Tulogdy János, Babós Imréné, Halabory Ernő, Koválszky Károly, Kubina Sándor, Liczkó Károly, Welmann Ottó, Balázs Gyula, Jancsika Albert, dr. Kiss Béla.

Ezüstözött jelvényeket kaptak: Pakó Béla, Pakó Béláné, Székely József, Gergeley Zoltán, Timkó Ernő, Alexy Béla, Bardóci B., Bors Julia, Both Károly, Brassai J., dr. Csapó Ernő, Csizsár A., Czirják Sándor, Kovács Ferenc, Kovács Sándor, Maimossi Ottilia, Máthé Borcsa, Matejovics Antal, dr. Mőck Vilmos, Nagy Géza, Szakács I., Szente Béla, Tomor Imre, Ürmösi Jenő, Beke Lajos, Jóna Ferenc, dr. Maxim Gyula, S. Moinár Béla, Tamás Gyula.

Bronz jelvényeket kaptak: Ifj. Babós Imre, Babós Sándor, Dávid Béla, Navratil Gy., Reck S., Garai Ödön, Bari Erzsébet, Bence J., Dobos K., Kansch Ilona, Molnár Aladár, Polgár Károly, Szabó J., Vinczeffly Ernő, Grauzer K., Ijjas A., Molnár I., Nagy C., Páll Károly, Péter J., Tamás Gizi, Turós K. Ernő, Balogh Ernő dr., Bicsak M., Borbáth Samu dr., Durugy M., Fullajtár D., dr. Grumáz László, Gergely Zoltánné, György E., Hamza Károly, Homonnai Sándor, Jancsika Albertné, Kiss P., Kovács Gitta, Kováts T., Losonczy É., Olasz B., Pálvölgyi I., Somai Béla, Székely Józsefné, Szép A., Turóczy O., ifj. Xántus János dr., Zubrecki Gy.

A kolozsvári tagoknak az emlékkerete-

ket a június hó 4-én tartott turán osztotta ki az elnökség.

Osztályaink figyelmébe. A mi rendkívüli helyzet rendkívüli munkát követel. Az itthonmaradottaknak különös lelkiismeretességgel kell végezniök vállalt kötelezettségeiket. Természetesen az osztályok vezetése, az ezzel járó munka mind kevesebb válik; nehezedik, azonban a munkának megállnia nem szabad. Ebben az évben is eredményesen kell dolgoznunk. Ha nagyobb alkotó munkába nem is foghatunk, feltétlenül szükséges meglévő alkotásaink megóvása, továbbozása és a komoly turista szellem megőrzése. Rendezzünk turákat a közel környékre (fél- vagy egész napszakot), igyekezzünk az ifjúságot a természetjárásra nevelni, tartunk előadásokat. Minden osztályorra fordítsa a legnagyobb gondot, hogy a természetjáró munka megne álljon, hanem a lehetőségekhez mérten eredményesen folyjon. J. A.

A Budapesti Turista Egyesület 1944. április 26-án tartotta XXXIII. közgyűlését. A Hiszekegy elmondása után Kleckner István elnöki megnyitójában ismertette az elmúlt év nagy átalakító munkásságát, felhívta a tagok figyelmét a mai idők parancsolta közösségi érzésére és bajtársiaságára. Áldozott a jelen háború hősi halottainak.

Ezután dr. Werner László főtítkárszerű részletes főtítkári beszámolójából a következőket ragadtuk ki. Az elmúlt év legnagyobb munkája a Csúcshegyi Menedékház átalakítása és korszerűsítése volt, amely ma büszkesége lehet a turistatársadalomnak. Előadássorozatok keretében az ifjabb turista nemzedék neveléséről és utánpótlásáról is gondoskodott az egyesület. Ez évben az egyesület elérte gazdasági egyensúlyát is. A közös turista megmozdulásokból is alaposan kivette részét. A Mátyás-turák keretében három tag, névszerint: Paulovits Ferenc és Pra-

lovits Ferencné, valamint Virágh Zoltán aranyérmes, azonkívül 2 ezüst és 2 bronzérmes nyertek.

Örvendetes ténynek tekintjük a főtítkári jelentés, hogy taglétszámunk egy év alatt háromszorosára emelkedett.

Ezután a katonai szolgálatot teljesítő pénztáros helyett: Dr. Krieger Nándor alelnök felolvasta a pénztári jelentést, amely a nagy investíciók mellett is aktívával zárult.

Végül a közgyűlés egyhangúlag a következő tisztikart választotta meg a következő évre:

Elnök: Kleckner István, alelnökök: dr. Krieger Nándor és Igaz Jenő, pénztáros: Virágh Zoltán, titkárok: Tóth Erzsébet és Sinkó János, számvizsgáló bizottsági tagok: dr. Verner László, Németh Gyula, Kubáth Lajos, póttagok: Keszlitz Antal, Szaboda Valéria. Választmány: Puszt János, Németh Lajos, Tihanyi József, Huszár István, Tóczauer Tibor, Kleckner Istvánné, Scultéti Tibor, Szarka József, Gerlei Magda, Pótválasztmány: Paulovits Ferencné, dr. Krieger Nándorné, Tihanyi Józsefné. V. Z.

Értelemzavaró sajtóhibák csúsztak be az Erdélyi f. év áprilisi számában „Főlvillanó emlékek” címen közölt cikkünkbe. Kérjük olvasóinkat, hogy azokat az alábbiak szerint helyreigazítsák szíveskedjenek:

50. old. fölülről 9. sorban keresztel — helyesen: **keretezi.**

50. old. alulról 9. sorban karsztjait — helyesen: **karsztját.**

51. old. fölülről 10. sorban élő — helyesen: **élők.**

51. old. fölülről 20. sorban tanár — helyesen: **s már.**

51. old. alulról 16. sorban egyvezetősége — helyesen: **egyveretősége.**

52. old. alulról 4. sor lakosságának — helyesen: **lakosságának. (A szerk.)**

Főszerkesztő és felelős kiadó: Dr. BALOGH ERNŐ

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Kolozsvár, Jókai-u. 2. Telefon 36-37

Minerva Nyomdai Műintézet Rt. Kolozsvár. 5401 (Nyomdai f. v.: Major József.)